

Эбии аабыга дьарыктар.
(8-10 саастаах оболорго)

**Попова Туяра Юриевна,
алын суьуех кылаас учуутала**

От сыата.

Биир сарсыарда Куонаан обонньор хотонуттан киирдэ.

- Добоор, үтүкэннээх от кэлбит. Хайалара барахсан оттообут ото эбитэ буолла. Сэбирдэхтээх от киэнэ бэрдэ. От сыатын хомуйан ыламмын чооскуларбар биэрдим, - диэтэ эмээхсинигэр туһаайан.
- От сыата үчүгэй бөһө буоллаба дии. Хата, кууруссаларбыт дабаны абыраныахтара, - эмээхсин үөрэ түстэ.
- Эбээ, ол от сыата төһө халыный ээ. Итиччэ халын дуо, ээ? – сиэннэрэ уол Миитис оһох модьоботугар ириэриллэ ууруллубут сылгы хаһалаах ойобонун ыйан көрдөрө-көрдөрө чабаарда.
- Уо, бу да киһи тылын истиэн этэ? – Куонаан обонньор сана аллайда.
- Ээ, онтон билбэт буоллаба дии. Хаһан ким өйдөөн-төйдөөн бу диэн көрдөрбүтэ баарай. Ити дии, обону олохтон-дьаһахтан тэйтэн иһэрбит кэстүүтэ... - Маарыйа эмээхсин сиэн уолун көмүскээтэ.
- Кырдьык дабаны! Тоойуом, от сыата сылгы хаһатын курдук халын буолбатах. Олох дабаны сыаба майгыннаабат. Кэл, көр эрэ бу мань! – диэт, Куонаан обонньор тэлэгэрийгэтин сиэбин тиэрэ тардан от сыатын ытыһын түгэһэр тэбээн ылла. Эһэтэ Миитиһи төбөтүттэн имэрийдэ, тобугар олорто:
- Көр, тоойуом, бу от сиэмэтин... Бу бытархайын көрүмэ, син биир бурдук туорабын курдук дии. Майгынныыр буолбат дуо? Дьэ, мань биһиги сахалар от сыата диэн ааттыбыт. Былыргы сахалар от сиэмэтэ сиппитин кэннэ оттоонунна туруналлар. Сиппит сиэмэни тыал сыһы-толоон быһаһын тухары ыһар-тарбаттар. Эһиилгитигэр үтүкэннээх от үүнэн тахсар. Тоойуом, от сиэмэтэ айылба дьикти айыыта.
- От сыата, көр, бу элбэх да буоллар эбит, эһээ.
- Хата, иннэ диэ. Сүөһүлэрбит, таарыйа чыычаахтар эмиэ абыраныахтара да буоллаба. От сыата кимиэхэ барытыгар туһалаах. Хаардаахха ордук күндү, - диэтэ Куонаан обонньор өйдөтөрдүү уонна олус уустук боппуруоһу бэрт судургутук быһаарбыт киһилии сүр астыктык сиэнин кэтэбиттэн сыллаан ылла.

Сэмэн Тумат
„Чуораанчык“ №2, 1997

1. Тиэкиһи аах.
 2. Ханньык дьыл кэмэй?
 - а) сайын б) кыһын в) күһүн г) саас
 3. Ким хотонтон киирдэ?
 - а) Куонаан обонньор б) Маарыйа эмээхсин в) Миитис уол
 4. «От кэлбит» диэн тыл суолтата тугу көрдөрөрүй? Суруй.
-
5. «Чооскуларбар» диэн Куонаан обонньор туохтары этэрий?
 - а) чоппуускалар б) ньирэйдэр в) сибиинньэлэр г) сүөһүлэр
 6. Миитис уол от сыатын туохха тэннээтэ?
 - а) сылгы хаһатыгар б) сибиинньэ сыатыгар в) сылгы сыатыгар
 7. Куонаан обонньор от сыатын хантан ылан көрдөрдө?
 - а) сиртэн б) үтүлүгүн иһиттэн в) тэлэгэрийгэтин сиэбиттэн
 8. От сыата диэн тугу этэллэрий?
 - а) от сэбирдэбин б) от сиэмэтин в) бурдук туорабын
 9. Былыргы сахалар хаһан оттоонунна туруналларый?

а) от үүммүтүн кэннэ б) от сизэмэтэ сипитин кэннэ в) сайын буолла даҕаны
12*. Эн санааҕар тоҕо от сизэмэтэ сипитин кэннэ оттуур наадалааҕын быһааран суруй?

Сагаатахха - хонууга да күөгүлүөххэ сөп.

Күн ортотун саҕана дьонум: „Кыстык балаҕантан кыра балык туутун аҕала тарт“, - диэбиттэрэ.

Тууну сүгэр буолан, бэйэбэр биэстэ эргийэр быаны баанан, суолтан туораан, отонноон сии-сии, кыстык балаҕан диэки баран истим. Онтон Сяаганнаах алытыгар киридим. Алыны туораан иһэн : „Оон-оон-оон-оон-нуу-нуу“, - диір сананы иһиттим. Иһиллээбитим – бөрө улуйар эбит. Олус куттаным. Түргэнник тыаны былдьастым. Тыаҕа киірэрбин кытта, ойуур иһиттэн бөрө ыстанан таҕыста. Мин ханна даҕаны барыахпын булбатым. Биір сиргэ тэпсэнниі турдум. Онтон ыстанан тиийэн, улахан тиіккэ ытынным.

Бөрөм кэлэн тиіти кирэ-кирэ: „ау-ауу-ауу-аң-аң“, - дии-дии субуруннаата. Тиіти тула сүүрэ сырытта. Мин бөрө тиіт хайа өттүгэр барар да, нөнүө өттүн диэки эргийэ олодум. Бөрө субу-субу тиіккэ тахсаары өрүтэ үөмэхтиір. Кыайан тахсыбат, төттөрү суулан хаалар. Хапшыт мутук тостон түспүтүн айаҕар түһэрэн ылла. „Тоҕо баҕас инсэтэй, сордонно дылы буолан, дьэ хапсаҕай кыыл... Сордону киһи сотору да күөгүлээн ылар буолара, оттон бөрөнү?...“ Сизэппин хаһынным. Биір кыра күөгү баар эбит.

- Олус кырата бэрт, улахан да күөгү буолбатаххыан, - диэн абардым.

Өттүкпүттэн быһыччабын ылым. Салаалаах мутугу ылан аңар ойун уһун, аңарын кылгас гына „күөгү“ онордум. Күөгү уһун ойугар быам биір уһугун баайдым. Атын уһугун тиіккэ эрийэ туттум. Сизэппэр хааламмыт отоммуттан ылан күөгүбүн сопхутум, күөгүм кып-кыһыл буолан хаалла. Бөрө ымсыырага дылы гынна, эмиэ тиіккэ тахсаары үөмэхтэтэ. Күөгүбүн бөрөҕө бырахтым. Бөрө, эт диэтэ быһыылаах, лап гыннаран ылла да, дьүккүс гынан ыйыстан кэбистэ. Онтон олоро түстэ. Мин быабын эмискэ тарт!!! Бөрө куһаҕаннык хардыгынаата. „Куһаҕан буолла ээ“, - диэн сэрэйэ санаатым. Мин сиргэ түстүм. Бөрөм хараҕын үрүнүнэн көрөн баран, охтон түстэ. Хараҕын үрүнүнэн көрбүтүгэр аһына санаатым.

Оттон миігин куттаабытыттан эмиэ абардым.

Дьибэр төттөрү тэбинним. Кэлбиппэр дьонум: „Туох буоллун, иирдин дуу?“ - дэстилэр.

- Суох. Бөрөнү... - диибин...

- Бөрө экирэттэ дуу? - диэн үүйэ-хаайа тутан ыйыттылар.

- Суох, суох, бөрөнү күөгүлээн өлөрдүм, - диэтим. Дьонум дьиктиргээн ах баран хааллылар.

Аҕабын кытта кэлэн бөрөбүт тириітин сүлэн ыллыбыт. Кыһын сүрдээх ичигэс бөрө тириітэ суорҕаннаным.

Тимофей Сметанин

1. Тиэкиһи аах.

2. Уол тууну хантан аҕала барбыты?

а) сайылыктан б) кыстык балаҕантан в) күөлтэн г) булчут үүтээниттэн

3. Дьыл ханнык кэмэ кэпсэнэрий?

а) сайын б) күһүн в) кыһын г) саас

4. „тыаны былдьастым“ - бу тыл ситимин атыннык хайдах этиэххэ сөбүй?

а) тыаҕа киридим б) тыаны булдум в) тыаҕа куоттум г) тыаттан таҕыстым

5. Уол бөрөттөн ханна куотта? Тиэкистэн булан уһул.

6. Бөрө инсэтин туохха майгыннатта?

а) ыкка б) саһылга в) сордонно г) солондоһо

7. Уол күөгүтүн эккэ майгыннатаары тугу гынна?

а) кырааскалаата б) хаанынан сотто в) кыһыл таһастаата г) отонунан сотто

8. Өлөрбүт бөрөтүн тириитин хайдах туһаммыттарый?

а) саһыннаһ тикпиттэр б) тэллэх онорбуттар

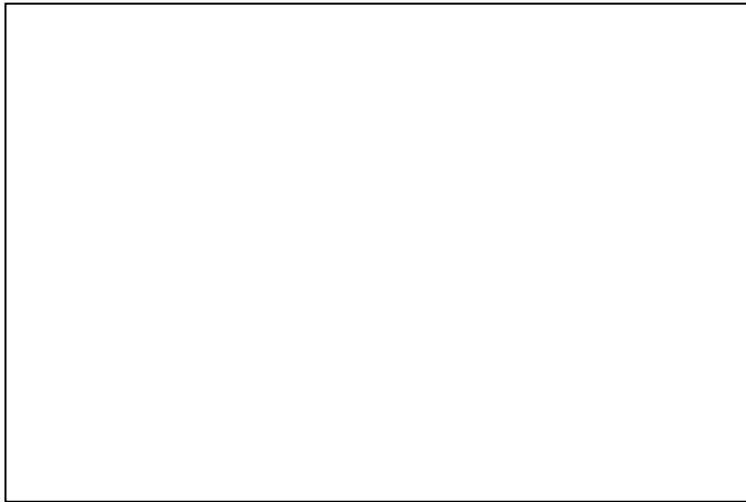
в) суорһан тикпиттэр г) бэргэһэ гыммыттар

9. Уһун аһаһас дорһоонноох үс тылла суруй.

10. Айымны жанрын быһаар.

а) остуоруйа б) кэпсээн в) үгэ

Кэпсээннэ ойуута онор.

Ахтылбан

Уоммуттан эрэ тахсарбын кытта, ийэм өлөн хаалла. Ол кэнниттэн тутта сөрөөн төрөппүт аһам миигин үөрэттэрээри кум-хам тутан илдьэ барда. Инньэ гынан, бэрт кырабыттан атаахтатан ииппит хараһа суох аһам эрэйдээх сирдьит киһитэ суох ыал устун хаалаахтаата. Төрөппүт аһам аах олохторун, биһиги олохпутунааһар төһө да ордугун иһин, мин сөбүлээбэтим. Аһабар уонна сайылыкпар курдатты таттара сылдыабын. Түүн аайы хараһа суох аһабын санаан наар ытаан тахсабын. Күһүн хаар түспүтүн кэннэ аһабын уонна сайылыкпын санаатым да күрээн хааллым. Адаар мастардаах, алаас ардайдаах омоох суолунан үс көс сири сүүрүүнэн түһүнэн кэбистим. Киэһэ хойут сайылыкпар тийэн кэллим. Алааһым имириир тыыннаах эстибитин курдук курус дьүһүннэммит. Арай онон-манан кыра сүөһүлэр эрбэһин төбөлөрүн сиэри хаампыт суоллара хаарга бааччахайдаммыттар. Сиргэ сиңнэн иңнэри барбыт титиикпин өңөс гынан көрдүм. Титиик ортотугар биһиги икки борооскуларбыт эрэйдээхтэр моой-моойдоругар төбөлөрүн туора уурсан, түөрт атахтарын түүрэ үктээн, тоңон өлөөрү тураллар эбит. Мин диэки өлбөөрбүт харахтарынан эргиллэн көрөн бараннар, сэниэтэ суоһунан мэнирээн бөөһүнэстилэр.

Эрэйдээхтэр эмиэ мин курдук, сайылыктарын ахтан кэлээхтээтэхтэрэ. Мин түптэ күлүттэн көмөр булан титиик хаптаһай өһүөтүгэр: «Борооскуларбынынын сайылыкпытын ахтан кэлэн ытастыбыт» диэн суруйан кэбистим. Онтон борооскуларбын үүрэн Үрэх Күөрэ ыалыгар Мэхээстээххэ бардым. Тийибитим, аһам эрэйдээх сүүһүнэн тайаһар тирэнэн, токуллан олорор эбит. Мин борооскуларбын илдьэ кэлбиппин истээт, күө-дьаа буола түһээхтээтэ. Онтон устунан сүөһү да, син киһи курдук, төрөөбүт сири ахтарын туһунан кэпсээн барда. Итинтэн иилэн хабан ылан Мэхээс оһонньор:

-Ахтыбыт сүөһүгэ кыс устата иккитэ алааһын тураһаах буорун салаттааха, ол дьыл үчүгэйдик кыстыыр дииллэр. Оттон дойдутун ахтыбыт киһи дойдутун буоруттан биирдэ эмэ чэйигэр кутан истэһинэ, ахтылбана аһар диэн буолар,- диэтэ. Ол түүн аһабынаан хоонньоһон угуйдубут. Санаабар аһам көлөһүннээх сыта сүрээбим –быарым ортотунан киирэр.

Барарбар алааһым буорун уонна аһам бурдук тардар тааһын чүөччэрин илдьэ бардым. Олору кэлин дойдубун уонна аһабын аһыннаһпына таһааран көрөрүм, түүн ороммор илдьэ сытарым. Оччоһо, кырдьык, ахтылбаным аһарга дылы буолара. Улахан да киһи буолан баран хараһа суохтары көрдөхпүнэ аһынарым, аһабар ханыылыгы көрөрүм. Ол иһин хараһа суохтарга бары өттүнэн көмөнү оңорорго кыһанааччыбын.

Е. Макаров

1. Тиэкиһи аах.
 2. Төрөппүт уолу аһата тоһо илдьэ барда?
А) үлэлэтээри б) атын сиргэ ытаары в) үөрэттэрээри
 3. Хараһа суох киһи уолга кимий?
А) төрөппүт аһата б) аймаһа в) ииппит аһата г) билэр киһитэ
 4. Оһо түүн аайы тоһо ытыырый? Тиэкистэн булан уһул.
-
5. Уол сайылыкка хаһан күрээтэ?
А) сайын б) кыһын в) күһүн г) саас
 6. Эрэйдээхтэр эмиэ мин курдук, сайылыктарын ахтан кэлээхтээтэхтэрэ. Туохтар тустарынан этииний? _____
 7. Уол өһүөһэ суругу тугунан суруйда?

- А) харандааһынан б) миэлинэн в) көмөрүнэн г) уруучуканан
8. Төрөөбүт дойду буора ахтылбаны хайдах аһарарый?

9. Оҕо алааһыттан барарыгар тугу ильдэ барда, булан уһул.

10. Айымныы сүрүн санаата тугуй?

Хабына табата.

Былыр үс уоллаах Хабына диэн баай киһи олорбут. Кини таба баайдаах эбит. Ол баайын ахсаанын ким да билбэтэ үһү.

- Хабына, табаң хаһый? – диэн ыйыттаһарына:

- Ким билэр, халлааннаабы сулус саба ини, - диир эбит.

- Аччыктаатыбыт, биир эмэ табаны идэһэлээн сиибит дуо? – диэн хамначчыттара ыйыттаһарына, Хабына түрдэс гына түһэн баран:

- Көр эрэ, ол сулуһу, - диэн баран Чолбону көрдөрөрө.

- Ээ, көрдүм, - аччык киһи Чолбону одуулаһара.

- Өйдөөн кэбис! Ити Чолбон сиргэ кэлэн түстэбинэ, мин саамай эмис табабын тутан сиэр, ол иннинэ сиэмэ. Сиэтэххинэ, мин бөрөлөрүм эйиигин, оболоргун таба курдук тутан сиэхтэрэ. Сэрэппэтэбэ диэмэ! Сэрэттим! – Хабына ураһатын иһигэр дьылыс гынан хаалара үһү.

Хабына икки улахан уолаттара абаларын курдук санаалаахтара, кинини үтүктэллэрэ, дьадаңы, кыаммат дьону күлүү-элэк оңостоллоро. Кыра уол Сэргэ кинилэртэн атына, кистиин – саба дьонцо барытыгар көмөлөһөрө. Халлаантан сулус түстэбинэ ахсын кыһалбалаахтарга таба биэрэн аһатара. Ол иһин абата Хабына биирдэ кыра уолун Сэргэни тиэргэн иһигэр кэлгийэн туруорбут, бөрө хамначчыттарынан харабыллаппыт. Сэргэ ол туран: “Көрүң, сулус түстэ, табата тутан сиэң!” – диэтэбин аайы бөрөлөр биирдии табаны хайыта – тырыта тыытан мэниэстэн иһэллэр эбит. Хабына ону билэн сөбүлээбэтэх. Сэргэни ураһаба ыңыран киллэрбит уонна эппит:

- Сэргэ, эн, миигин дьадатарга санаммыт эбиккин. Кырдьан өллөхпүнэ, эн биир да табата суох хаалыаң, ол оннугар тайах маспын ылаар.

- Тайах маскын билигин да абал, оччоҕо мин букатын барыам, - диэбит абатыгар Сэргэ.

- Суох билигин биэрбэппин. Өллөхпүнэ кэлэн ылаар, - диэн баран абата түңнэри хайыспыт. Ону истэн икки улахан уолаттар ыһытаһа түспүттэр:

- Абаа, ол аата табалары бийиги икиэн үллэстэр буоллахпыт дии?

- Эһиэхэ буолумуна, өссө кимэхэ биэриэмий? – диэбит абалара.

- Абаа, тайах маскын билигин да биэр ээ, тугун харыһыйабын, бийиги саңа тайах мас оңорон биэриэхпит. Сэргэ бийигиттэн букатын бардын, хаһан да төннүбэтин, - диэбиттэр убайдара.

- Сэргэ, кэл, мэ, тайахпын ыл уонна мин икки харахпар кэстүмэ! – диэн баран абата тайах маһын Сэргэбэ элээрдибит. Сэргэ тайах маһы сиргэ түһэрбэккэ хабан ылбыт да, хоту диэки хаама турбут. Кини кэнниттэн табалар үс сылы быһа субуруспуттар үһү. Сэргэ муора арыытыгар тийэн тохтообутугар табалар эмиэ тохтообуттар.

Хабына икки улахан уолун кытта табаларын экирэтэн кэлбиттэр уонна Сэргэ ураһатыгар көтөн түспүттэр да, тайах маһын былдьаан ылбыттар. Табалар тайах маһы батыһахтара диэн дойдуларын диэки табалары ыңыра-ыңыра сүүрбүттэр да, бэрт аһыйах таба батыспыт. Хабына табаларын барытын төнүннэрээри мүңнана сатаабыт. Табалар өлгөм аһылыктаах, сөрүүн сиртэн төннүөхтэрин бабарбатахтар. Билигин Хабына табалара дойдуларын ахтан муора арыытыттан тайбаба тахсар буолбуттара.

Мария Федотова – Нулгынэт

1. Хабына диэн кимий?

- а) баай киһи б) хамначчыт киһи в) таба аата г) үс уоллаах баай киһи

2. Хабына хас уоллааһый?

- а) 1 б) 2 в) 3 г) 4

3. Хабына туох баайдааһый?

4. Хабына табатын ахсаанын ыйыттахарына төһө диирий? Тиэкистэн булан суруй.

5. Ачыктаабыт дьон ханнык сулус сиргэ кэлэн түстэбинэ Хабына саамай эмис табатын тутан сииргэ көңүллээхтэрий?

- а) Хотугу сулус б) Үргэл сулус в) Чолбон сулус г) Халлаан сулуһа

6. Ханнык уолаттар абаларын курдук санаалаахтарый?

- а) Уолаттар бары б) Кыра уол в) Үс уол г) Икки улахан уол

7. Сэргэ убайдарыттан тугунан атыный?

- а) көрсүө – сэмэй майгытынан б) дьонцо көмөлөһөрүнэн в) эйбэс майгытынан г) аһыныгас санаатынан

8. Сэргэ туох түстэбин ахсын кыһалбалаахтарга таба биэрэн аһатарай?

- а) хаар б) тыал в) сулус г) таас

9. Абата Сэргэни тиэргэн иһигэр кэлгийэн туруорбут уонна ханнык хамначчыттарынан харабыллаппытый?

- а) табаһыт б) сааллаах в) бөрө г) эрэллээх

10. Хабына кырдьан өллөбүнэ табаларын барытын кимиэхэ биэриэх буолбутай?

- а) уолаттарыгар үһүөннэригэр б) Сэргэбэ в) икки улахан уолаттарыгар г) хамначчыттарыгар

11. Сэргэ ханна кэлэн тохтообутуй?

- а) муора кытытыгар б) туундараба в) муора арыытыгар г) өлгөм аһылыктаах сөрүүн сир

12. Бу остуоруйа киһини туохха уерэтэрий?

13. Таба тугунан таабырынна айан суруй.

Хаѳан да аккаастаабат.

Биһиги ыалбыт Михаил Кустук диэн бэрт өйдөөх ытгаах этэ. Иччилэригэр эрэллээх харабыл. Сайынын сүөһүлэри харабыллаан мэччитэр. Оннооһор сүөһү умуһахха, ситэ тоңо илик муустаах ууга, эбэтэр муус ылбыт сиргэ түһүөх айылаах буоллаһына, Кустук онтон тэйтэн биэрэр. Эһэни даһаны, тайаһы даһаны Кустук бэркэ үрэр, хаайар. Сороһор тыа сырһан эһэтиттэн дьулайан төннөн кэлэр. Төһнүбүт күнүгэр Кустук олус кыбыстар быһыылаах, ол күн кини иччитин сирэйин таба көрбөт, дьалты тутта сылдьар.

Михаил ыраах сиргэ балаакканан сылдьан бултуур. Сороһор иччитэ сурук суруйан баран моонньугар баайан, Кустугу дьэтитгэр ыытар, ол тийэн, моонньугар эмиэ элбэх сонуннаах суруктаах, кыракый сүгэһэрдээх (испиискэ, табах эһин) иччитигэр эргиллэн кэлэр. Иччитин соруудаһын Кустук хаһан да аккаастаабат.

Е. Макаров

1. Ыалбыт аата кимий? _____

2. Ытын аата кимий? _____

3. Кустук сүөһүнү туохтан быһыырыый?

4. Сороһор тыа сырһан эһэтиттэн дьулайан төннөн кэлэр. Бу этиигэ *дьулайан* диэн тылы ханнык тылынан солбуйуохха сөбүй?

а) кэлэйэн б) куттанан в) соһуйан

5. Кустук туохтан кыбыстар курдук тутгарый?

а) эһэттэн дьулайан төннөн кэлбититтэн

б) сүөһүнү харабыллыырыттан

в) соруудаһы өйдөөбөтүттэн

6. Этиигэ көппүт тыллары туруор.

Сороһор иччитэ сурук суруйан баран баайан, Кустугу дьэтитгэр ыытар, ол тийэн, моонньугар эмиэ элбэх суруктаах, кыракый (испиискэ, табах эһин) иччитигэр эргиллэн кэлэр.

7. Анал ааттары бул.

а) эһэ б) Михаил в) ыт г) Кустук д) сурук е) тыа

8. Көппүт буукубалары туруор.

Эһэни да...аны, тайа...ы да...аны ...устук бэркэ үрэр, х...йар.

9. Ыт туһунан таабырынна айан суруй.

10. Кэпсээннэ сеп тубэһэр ойуута уруууйдаа:

Уерэнээчи аата: _____

Кырдыксыт о5о.

Биир киһи уулуссаттан кумааһынньыктаах харчыны булбут.

Булбут уонна баран испит. Бу истэбинэ, тротуарга биир о5о ытыы олороро үһү.

- То5о ытыыгын, тоойуом? – диэн, киһи ыйытар.

- Ма5аһыына кинигэ атыылаһа баран испитим. Ол гынан баран, кумааһынньыктаах харчыбын сүтэрэн кэбистим.

- Бу дуо эн сүтэрбит кумааһынньыгын? – диэн баран, киһи, бэйэтин кумааһынньыгын сиэбиттэн таһааран, о5о5о көрдөрбүт.

- Суох, бу атын. Миэнэ маннык улахан уонна үчүгэй буолбатах этэ. Кыра, эргэ этэ. Харчыта да а5ыйах этэ.

Онуоха били киһи о5о бэйэтин кумааһынньыгын көрдөрбүт.

- О, миэнэ бу сылдыар! Субуу-субу! – дии түспүт о5о.

Киһитэ о5о5о кумааһынньыгын биэрбит уонна ол кумааһынньык иһигэр эбии харчы укпуг.

- Кырдыксытын иһин! Үгүс кинигэтэ атыылаһан, үөрэхтээх, үчүгэй киһи буол! – диэбит киһи, бу о5ону хай5аан. О5о, баһыыбалаан баран, кинигэ ма5аһыынын диэки сүүрэн тэбэ турбут.

Суорун Омоллоон

1. Киһи уулуссаттан тугу булбутуй?

а) кумаа5ылаах бакыаты б) суулаах докумуону в) кумааһынньыктаах харчыны

2. О5о ханна ытыы олороруй?

а) ыскамыйка5а б) тротуарга в) суолга г) хонууга

3. О5о ма5аһыынтан тугу ыла баран испитий?

а) килиэп б) тэтэрээт в) кинигэ г) оонньуур

4. Киһи бастаан о5о5о көрдөрбүт:

а) бэйэтин кумааһынньыгын б) о5о кумааһынньыгын

5. О5о бастакы кумааһынньыгы то5о ылбата?

6. Киһи о5о кумааһынньыгар эбии харчы укпуг. То5о?

а) ытаабытын иһин

б) харчыта а5ыйа5ын иһин

в) кырдыксытын иһин

7. Тылларга ыйытыларда туруор:

Харчы - _____, биэрдэ - _____,

О5о - _____, эргэ - _____

8. Кеппуг буукубалары туруор.

Онуоха били ки_и о5о бэйэтин кумаа_ынньыгын к_рд_рб_т.

9. Арай эн кумааһынньыктаах харчыны буллаххына хайыан этэй?

Уерэнээччи аата: _____